

ΒΙΒΛΙΟ

«Παντελής Πουλιόπουλος, Τα τετράδια της Ακροναυπλίας»

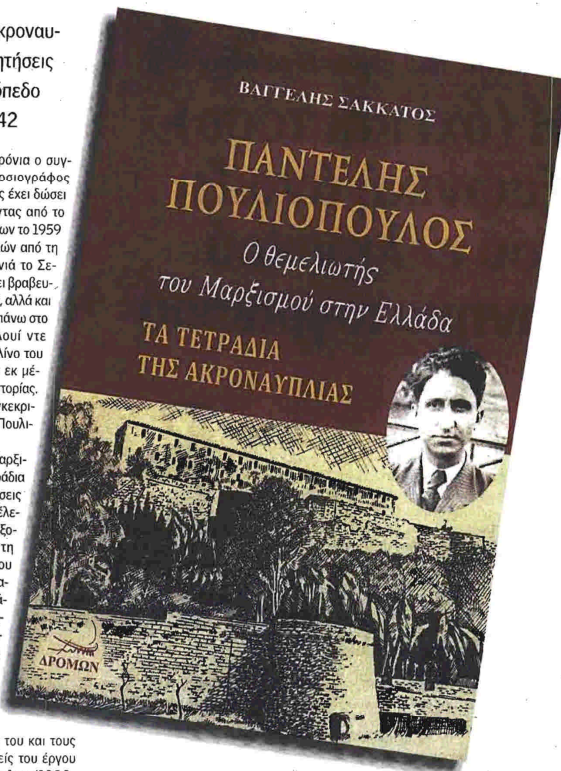
Η κληρονομιά του Έλληνα Γκράμσι

► Τα «Τετράδια της Ακροναυπλίας» περιέχουν συζητήσεις που έγιναν στο στρατόπεδο από το 1939 ως το 1942

Γνωστός εδώ και χρόνια ο συγγραφέας και δημοσιογράφος Βαγγέλης Σακκάτος έχει δώσει σημαντικά έργα, αρχίζοντας από το εθνικό ζήτημα των Κοιρών τον 1959 μέχρι τη σφαιρή των Ιταλών από τη Βέρμαχτ στην Κεφαλλονιά το Σεπτέμβριο του 1943, που έχει βραβευτεί και εκδοθεί στα ιταλικά, αλλά και τη μεγάλη αντιπαράθεση πάνω στο ίδιο θέμα με τον Mr. Λούι ντε Μπερνιέρ για το «Μαντολίνο του Λοχαγού Κορέλι» και την εκμέρους του ανάγνωση της Ιστορίας. Σε κάθε περίπτωση, η συγκεκριμένη έκδοση «Παντελής Πουλιόπουλος,

Ο θεμελιωτής του Μαρξισμού στην Ελλάδα - Τα τετράδια της Ακροναυπλίας» (Εκδόσεις «Δρόμων») είναι το αποτέλεσμα μιας επίπονης και διεξοδικής εργασίας με θέμα τη ξεχωριστή αυτή μορφή του ελληνικού εργατικού επαναστατικού κινήματος, τη δράση του, το έργο του, τον ηρωικό θάνατό του (εκτελέστηκε στο Νεζερό της Λάρισας στις 6 Ιουνίου 1943 με τους 104 από τους Ιταλούς φασίστες κατακτητές), τη συνωμοσία της σωτηρίας σε βάρος του και τους κήληους και καταστροφές του έργου του. Παντελής Πουλιόπουλος (1900-1943) γενικός γραμματέας του ΚΚΕ από το 1924 ως το 1927 και κατόπιν ηγέτης του «Σπάρτακου», της ΟΚΔΕ και της Ε-ΟΚΔΕ, διαγραμμένος, αφορισμένος, συκοφαντημένος και θαμμένος στη συνωμοσία της σωτηρίας από την τότε και τις μετέπειτα κομματικές ηγεσίες, για χρόνια δεσποίνης στο κάτεργο της Ακροναυπλίας και σε άλλα δεσμοφυλάκια, εκτελεσμένος στο Νεζερό της Λάρισας στις 6 του Ιουνίου 1943 από τους Ιταλούς φασίστες κατακτητές με τους 104, είναι ο σημαντικότερος ίσως Έλληνας Μαρξιστής, ο θεμελιωτής του Μαρξισμού στην Ελλάδα.

Εντάσσεται, εξηγεί ο Βαγγέλης Σακκάτος, στην πλειάδα εκείνη των αγωνιστικών μορφών των μαρξιστών διανοουμένων (Δημοσθένης Ληδόπουλος, Γιάννης Κορδάτος, Σπυρίδης Μάξιμος, Γιώργος Νικόλης, Παύλος Πατσιόπουλος και πολλοί άλλοι) που πλαισίωσαν το τότε «νεαρό» ΚΚΕ της δεκαετίας του 1920 στα πρώτα του βήματα και εξωβελίστηκαν

από το κόμμα συκοφαντήθηκαν και θάφτηκαν στη σωπή.

ΟΙ ΑΣΧΕΤΟΙ «ΚΟΥΤΙΒΙΔΕΣ»

Όλοι εκτός από τον Ληδόπουλο που «έφυγε νωρίς», δολοφονημένος από τουρκολαζούς, μαζί με τον Ξρίωνα Αλεξάκη και το Βούλγαρο Οικίν στη Μαύρη Θάλασσα, επιστρέφοντας τον Οκτώβριο του 1920 από το 2ο συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς -για να κυριαρχήσουν μετά απ' αυτούς οι άσχετοι «κούτιβιδες», που το οδήγησαν μαζί με το κίνημα σε ιστορικές ήττες και καταστροφές, που ο Πουλιόπουλος είχε έγκαιρα προβλέψει, όπως άλλωστε και ο διεθνής σταλινισμός το παγκόσμιο κίνημα, τη Σοβιετική Ένωση και τα άλλα εργατικά κράτη. Ο Παντελής Πουλιόπουλος, λέει ο συγγραφέας, υπήρξε ηγετική μορφή που ξεπερνούσε κατά πολύ τα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δεδομένα της τότε ελληνικής κοινωνίας, εύκολα συγκρίσιμη με τις μεγάλες ηγετικές μορφές του

διεθνούς εργατικού επαναστατικού κινήματος. Τα «Τετράδια της Ακροναυπλίας» στα οποία περιέχονται οι συζητήσεις που έγιναν τότε στο στρατόπεδο, από το 1939 ως το 1942 που διαλύθηκε, μεταξύ της Ενιαίας Οργάνωσης Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας (Π. Πουλιόπουλος) και της Κομμουνιστικής Διεθμιστικής Ένωσης Ελλάδας (Α. Στίνας) για τα τότε φλέγοντα ζητήματα της Ελλάδας και του κόσμου, όπως η δικτατορία της 4ης Αυγούστου του 1936 ή ο χαρακτήρας του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, αποτελούν συμβολή στη μαρξιστική σκέψη, στη μαρξιστική θεωρία και πράξη, συμβολή στην Ιστορία των επαναστατικών ιδεών.

Είναι ανάλογες και παράλληλες, σχεδόν οι ίδιες, αν και πιο διεθδικές λόγω μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας, με αυτές που έγιναν στην Αμερική το 1939-1940, μεταξύ του Τρότσκι, από την εξορία του στο Μεξικό, και των Μπάρναμ και Σάχτιαν, πάνω στα ίδια θέματα. Στο άλλο ημοφορείο οι συζητήσεις τελείωσαν με τη δολοφονία του Τρότσκι στις 20 Αυγούστου 1940. Το τελευταίο σχετικό κείμενο του φέρει ημερομηνία 17.8.1940, δηλαδή τρεις μέρες πριν από τη δολοφονία του. Ο ίδιος ο Τρότσκι θεωρούσε τα κείμενά του αυτά ως τα σημαντικότερα της συμβολής του στο Μαρξισμό. Σε τούτο το βιβλίο παρατίθενται βασικά στοιχεία αυτής της αντιπαράθεσης, όπως και της αντιπαράθεσης της Ακροναυπλίας, άλλα σημαντικά κείμενα από τα «Τετράδια της Ακροναυπλίας», όπως και Οδηγός Μελέτης τους.

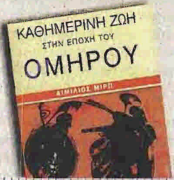
Εκδόσεις

«Το Ημερολόγιο της Rutka»

Πατάκη, σελ. 66

Το «Ημερολόγιο της Rutka» είναι η συγκλονιστική μαρτυρία μιας δεκαετήχρονης εβραϊσπούλας από το Βελζίν, καθώς στις σελίδες του καταγράφει τους τελευταίους μήνες της ζωής της στο γκέτο. Με το ναζιστικό κλόου να σφίγγει διαρκώς γύρω της, οι περίπου εβζήντα χειρόγραφες σελίδες του ημερολογίου αντανακλούν ολόκληρο το σύμπαν ενός κοριτσιού που ζει στη σκιά του θανάτου. Η αφήγηση της γυναίκείας φύσης, οι πρώτοι έρωτες, οι πλάνες, οι φίλιες, οι ζήλιες και οι καβγάδες καταγράφονται με κάθε λεπτομέρεια εν τω μέσω εκποτισμών και υπό το κράτος του φόβου, του τρόμου και του θανάτου.

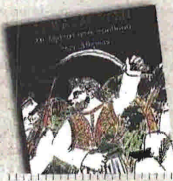

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΠΙΡ

«Η καθημερινή ζωή στην εποχή του Ομήρου»

Πατάκη, σελ. 269

Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον βιβλίο που ξαναζωντανεύει τον ομηρικό κόσμο στην καθημερινή του εκδοχή: τη ζωή του άρχοντα στο παλάτι, τα θρησκευτικά και πνευματικά επηγήματα, τους χιρικούς και τους στρατιώτες, το φτωκό λαό και τις αγροτικές δουλειές, τους δημιουργούς και τους τεχνίτες, την οικογένεια και τη ζωή των γυναικών, τις λαϊκές γιορτές και τους δημόσιους αγώνες, τους πλάνητες και ξεβραζόμενους, τα ήθη, τις παραδόσεις και τα αισθήματα των ανθρώπων της ομηρικής κοινωνίας.

Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ

«Οι ληστές στα πρόθυρα των Αθηνών»

Εστία, σελ. 220

Το «Οι ληστές στα πρόθυρα των Αθηνών» του Μ. Καραγάτση είναι ένα μυθιστόρημα γραμμένο με τη μορφή που δοξάσανε παγκοσμίως μεγάλοι πεζογράφοι: τη μορφή των συνεκεών για μια καθημερινή εφημερίδα και στόχο το ευρύ, λαϊκό κοινό. Ο Μ. Καραγάτσης, χωρίς να απιστεί στο μεγάλο του ταλέντο, ενοπώθησε μέσα στο έργο αυτό τα κυριαρχικά αφηγηματικά του γνωρίσματα: γοργή γραφή, νευρώδες και διαυγές ύφος και ακριβή γνώση του περιβάλλοντος κύρου σε σχέση με την ψυχολογία των ηρώων του.

Εντάσσεται στην πλειάδα εκείνη των αγωνιστικών μορφών των μαρξιστών διανοουμένων που πλαισίωσαν το τότε «νεαρό» ΚΚΕ της δεκαετίας του 1920 στα πρώτα του βήματα και εξωβελίστηκαν από το κόμμα, συκοφαντήθηκαν και θάφτηκαν στη σωπή.

BIBLIO

Δημοσθένης Κορδοπάτης: «Τζοναθαν Σουίφτ, ο βίος και η πολιτεία»

Η αναιδής καταγραφή της ανθρώπινης κωμωδίας

► Μία επαρκέστατη εισαγωγή στη δράση και στα επιτεύγματα ενός ιδιαίτερα αστραφτερού πνεύματος που ανασυνθέτει την προσωπικότητα του συγγραφέα σε αντιστοιχία με τη διάχυτη θρησκοληψία και τις αλλόκοτες πολιτικές εξελίξεις της εποχής του

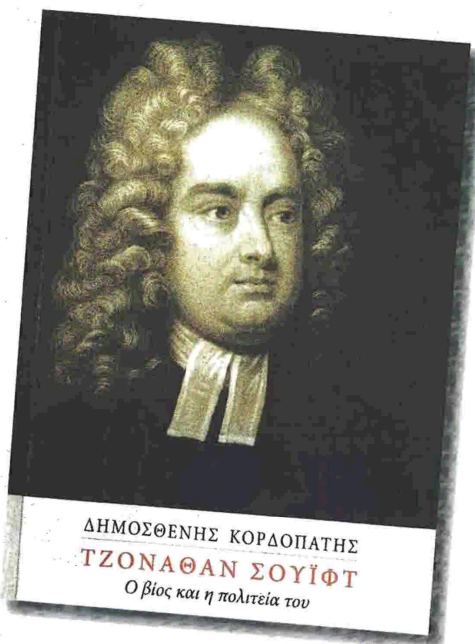
ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΙΛΑΚΗ

«Ο άνθρωπος είναι το μόνο ζώο που γελάει και κλαίει. Διότι είναι το μόνο ζώο που εκπλήσσεται επισημαίνοντας τις διαφορές ανάμεσα στο πώς είναι και το πώς θα έπρεπε να είναι τα πράγματα», επισημαίνει ο Γουίλιαμ Χάζλιτ στο κλασικό πια δοκίμιο του «Πνεύμα και κιούμορ». Όπως και να 'χει, η έννοια του κωμικού εξακολουθεί -στο πέρασμα του χρόνου- να συναρπάζει μέσα από την πολυπλοκότητά της, αφού διακρίνονται διαφορετικές εκφάνσεις, όπως η ειρωνεία, το κιούμορ και η σάτιρα. Αυτές οι αποκρίσεις του κωμικού προκαλούνται -κατά κανόνα- από τη διαστράφιση του σοβαρού και του αστειού: Στην ειρωνεία, το αστέιο υποδηλώνεται μέσα από τη σοβαρότητα, ενώ αντισθέτως στο κιούμορ η σοβαρότητα κρύβεται πίσω από το αστέιο. Στη σάτιρα, επίσης, η σοβαρότητα εκφράζεται μέσα από το αστέιο, ενώ υπάρχει η τάση αυτός που σατιρίζεται να γίνει ή να προσβάλλεται το σατιριζόμενο πρόσωπο.

ΠΡΟΛΟΓΟΙ Ο ΘΕΡΒΑΤΕΙ

Στο κόσμο της λογοτεχνίας και δη στο μυθιστόρημα, το κωμικό στοιχείο δεν θα αργήσει να κάνει την εμφάνισή του, ήδη στις αρχές του 17ου αιώνα, όταν εκδίδεται «Ο πολυμήχανος ιδολόγος Δον Κιχώτης από τη Μάντσα» (1605) του Μιγκέλ ντε Θερβάντες. Προταγωνιστής είναι ένας ξερακιανός γηραιός ιππότης που έχει ξεμυριαστεί από την ανάγνωση ιπποτικών μυθιστορημάτων -παρωδία των οποίων συνιστούν οι περιπέτειές του.

Εναν αιώνα μετά, το μυθιστόρημα εξαπλώνεται, με τον Ραμπέλε να αντιλαμβάνεται το γέλιο ως «την υπέρτατη αξιοπρέπεια», τον Βολτέρω και τον Ντεντέρο να δίνουν ερευνητικά δείγματα κωμικής γραφής, ενώ στη συνέχεια, στο 19ο αιώνα, ο Γκόγκολ και ο Ντοστογιέφκι θα συμβάλουν αποφασιστικά στην ποικιλομορφία της κωμικής παράδοσης. Στον εικοστό αιώνα, πάλι, η κωμωδία γίνεται πιο σημαντική και αναγκαία στη λογοτεχνία από ποτέ, αφού -όπως είπε ο Τόμας Μαν- πρόκειται για μία εποχή όπου «το μεγαλείο έχει πεθάνει και το σύνθημα ύψος είναι το πνεύμα της πικρής κωμωδίας». Για τον Κούντερα ο οποίος αρχικώς έζησε

σε ολοκληρωτικό καθεστώς, το γέλιο θέτει σε αμφισβήτηση μία ιδεολογική θεώρηση του κόσμου, ενώ για τον Μπέκετ η γραφή είναι κωμική από μόνη της, αφού εκθέτει την παράλογη φύση του ανθρώπινου πνεύματος. Σε κάθε περίπτωση, το κωμικό είναι πολύπλευρο, απρόβλεπτο και ανηλεές. Εάν υπάρχει, ωστόσο, ένας συγγραφέας που συνοψίζει ιδανικά τις δυνατότητες του κωμικού, αυτός δεν είναι άλλος από τον Τζοναθαν Σουίφτ (1667-1745), ένα σχεδόν απίθανο πνεύμα το οποίο όχι μόνον παρωδούσε τα πλέον δημοφιλή λογοτεχνικά είδη, αλλά διακωμωδούσε αναιδώς τις πολιτικές, φιλοσοφικές και θρησκευτικές ιδέες της εποχής του, καθώς και τον παραλογισμό και τη γελοιότητα της ίδιας της ανθρώπινης φύσης.

«Μισό αυτό το ζώο που λέγεται άνθρωπος. Είναι ένα ζώο παράλογο και γεωιστικό που υποκινείται από την εκδίκηση και από τη φυσική ευχαρίστηση της καταστροφής. Όσο για τους ομνιστές, είναι φανερό ότι πρέπει να δει κανείς με τη μεγαλύτερη περιφρόνηση όλους αυτούς τους πλάθους συναισθηματισμούς τους: Αυτά -μεταξύ άλλων- έγραψε ο κορυφαίος σατιρικός συγγραφέας στον φίλο του ποιητή Αλεξάντερ Πόουπ. Είναι φανερό δεν είχε την παραμικρή πίστη στο ανθρώπινο είδος.

Ο Σουίφτ εμφανίστηκε στη λογοτεχνία με τη «Μάχη των βιβλίων» (1696), μία ανατρεπτική σατιρική νομβέλα με θέμα τη διένεξη για την αξία της αρχαίας και της νέας λογοτεχνίας. Στο επόμενο, εντούτοις, έργο του έμελλε να διεκδικήσει αρκετά το πεδίο δράσης του. Έτσι, μέσα από την «Ιστορία ενός κάδου» παρωδιάζει όλες τις φιλοσοφίες και θρησκείες της ιστορίας της ανθρωπότητας με διάφορα κωμικά και πανωφόρια, τα οποία χρησιμοποιούν για να καλυφθεί το τρεμάμενο από άγνοια κορμί

μας. Όσοι, το 1726 εκδίδεται ένα από τα σημαντικότερα βιβλία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας: «Τα ταξίδια του Γκιούλμπερ». Εδώ, ο Σουίφτ ξεπερνά κάθε προηγούμενο σκηνοθετώντας μία άγρια, μεγαλόνηο σάτιρα που έρχεται να εξετρελίσει απερίφραστα τον άνθρωπο και να υποδηλώσει -σε όλη την έκταση- την ασημαντότητά του. Στο έργο αυτό, ο κεντρικός χαρακτήρας Γκιούλμπερ περιπλανιέται σε φανταστικές χώρες, αποφασισμένες να ανακαλύψουν τη κρύβεται κάτω από την παραπλανητική επιφάνεια των πραγμάτων.

Η ΑΜΕΛΗΤΗ ΕΙΡΑΝΕΙΑ

Ο Σουίφτ, πίσω από το σοβαρό και κατά τα φαινόμενα αντικειμενικό, αθώο και ειλικρινές ύφος του, επιφύλασσε μία ανελέητη και συντριπτική ειρωνεία που υπονομούσε συστηματικά και ανεπιφύλακτα τα πρόσωπα, τους θεσμούς και γελοιοποιεί ολόκληρο το οικοδόμημα του -καί επίφασιν- ανθρώπινου πολιτισμού.

Όσο για την αναρρασιακή βιογραφία του Δημοσθένη Κορδοπάτη «Τζοναθαν Σουίφτ - ο βίος και η πολιτεία του» (εκδ. Μελένη) έρχεται να ανασυνθέσει την -αν μη τι άλλο- ιδιόρρυθμη προσωπικότητα του συγγραφέα, τα κατορθώματα, τις αποτυχίες και τις ερωτικές του απογοητεύσεις σε αντιστοιχία με τη διάχυτη θρησκοληψία και τις αλλόκοτες πολιτικές εξελίξεις οι οποίες -σε γενικές γραμμές- κυριαρχούσαν.

Πρόκειται για μία ικανοτάτη εισαγωγή στη δράση και στα επιτεύγματα ενός ιδιαίτερα αστραφτερού πνεύματος, η οποία -παράλληλα- μιεί τον αναγνώστη σε μία δεισιδαιμόνια, ακατηγή και παρανοϊκή πραγματικότητα, γεμάτη πάθη, ματαιοδοξίες και θρησκευτικές ήττες, μιας εποχής που -ακόμη και σήμερα- σαγηνεύει με τα ενδόμυχα μυστικά της...

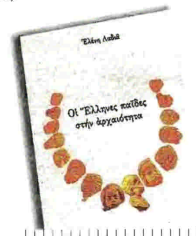
Νέες εκδόσεις

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΑΝΤΩΝΑΣ

«Τα κτίσματα»

Αγρυ, σελ. 111

Δύο αδελφία έχουν στην κατοχή τους εξήντα απομονωμένα κτίσματα έξω από την πόλη. Η περιουσία τους φαίνεται να μην έχει αξία, αφού κανένας δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά. Κάποιοι ιδιόρρυθμοι ξένοι ανακινούν την επιθυμία του να εννοικιάσει μερικά κι ωστόσο ζητά επίσης άδεια να τα διαχειριστεί με ανορθόδοξο τρόπο. Κάποιο υποθετικό πολίτη μυστικό των κτιμάτων κινεί το ενδιαφέρον των δύο αδελφών για την περιουσία τους και για την ενδεχόμενη αξία της.

ΕΛΕΝΗ ΛΑΔΙΑ

«Οι Έλληνες παίδες στην αρχαιότητα»

Γετα, σελ. 302

Η Ελένη Λαδιά, με σπουδές στην Αρχαιολογία και την Θεολογία, συνδυάζει την επιστημονική γνώση με τη χάρη της λογοτεχνικής γραφής και επιχειρεί να καλύψει όλες τις πτυχές που αφορούν το παιδί στην ελληνική αρχαιότητα. Είναι χωρισμένο σε πολυάριθμα κεφάλαια για την καλύτερη επεξεργασία του ομολογουμένως τεράστιου υλικού. Για παράδειγμα, το κεφάλαιο με την παιδική ηλικία των θεών περιλαμβάνει αυτούς για τους οποίους έχουμε μαρτυρίες σχετικά με την παιδική τους ζωή. Το ίδιο συμβαίνει και για την παιδική ηλικία των ηρώων.

ΒΑΣΙΛ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

«Βασίλική»

Πόλις, σελ. 39

Ένας μονόλογος. Μία απολογία χωρίς έννοχο. Ένα τέλος αναπάντεχο που δεν είναι ούτε τιμωρία ούτε κατάληξη, είναι η φυσική ροή των πραγμάτων. Η Βασίλική μιλά για να μην χάσει τη λογική της. Μιλά θαρρείς με τις γυναίκες, όλες τις γυναίκες και κάποτε είναι αυτές όλες οι γυναίκες που μιλούν. Ένας κώδικας αφήγησης που περνά από τη βιογραφία και την αναπαράσταση στο διαχρονικό, στην ποιητική της μοίρας. Ένας λόγος λιτός, δυνατός, τολμηρός.

Το 1726 εκδίδεται ένα από τα σημαντικότερα βιβλία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας: «Τα ταξίδια του Γκιούλμπερ»

